

pod obchodním jménem (obchodní firmou), jež má zapsáno v obchodním rejstříku. Je proto třeba dovodit (pokud se pomíne nárok na náhradu škody a úhradu přiměřeného zadostiučinění), že svá práva proti někomu, kdo užívá v rejstříku zapsané obchodní jméno zaměnitelné s obchodním jménem oprávněného, může oprávněný uplatnit jako nárok na odstranění závadného stavu... Tento závadný stav lze odstranit pouze změnou obchodního jména v zápisu v obchodním rejstříku. Rozhodnutím stanovený prostředek k odstranění závadného stavu proto musí směřovat k tomuto cíli. Povinné straně - obchodní společnosti - lze přitom zejména uložit (a to i s ohledem na požadavek vykonatelnosti rozhodnutí), aby změnila své obchodní jméno ve společenské smlouvě a podala návrh na zápis nového obchodního jména u příslušného rejstříkového soudu. Ačkoliv Vrchní soud v Praze v dané věci posuzoval nárok vycházející z firemního práva, jeho závěry jsou bez dalšího použitelné i v oblasti práva proti nekalé soutěži. Jak ostatně uvádí M. Ryška,⁵² pokud by soud uvedenému žalobnímu nároku vyhověl, byly by tím dočasně (pro období od vykonatelnosti soudního rozhodnutí do zápisu nového obchodního jména do obchodního rejstříku) zcela zapovězeny podnikatelské aktivity žalovaného. Žalovaný by nemohl bez toho, aniž by porušil vykonatelné soudní rozhodnutí, užívat stávající závadné obchodní jméno - avšak ani jakékoli jiné společenskou smlouvou... za obchodní jméno nově přijaté označení - a tedy činit ani ty nejzákladnější právní úkony při své podnikatelské činnosti. Lze to vyjádřit i tak, že pokud by soud v tomto nebo obdobném případě vyhověl zdržovacímu nároku, bylo by to v naprostém rozporu s již mnohokrát zmíněnou zásadou přiměřenosti.

Současná právní úprava neposkytuje návod, v čem by měl odstraňovací nárok spočívat.⁵³ Inspiraci však lze nalézt v prvorepublikovém zákonu č. 111/1927 Sb., o ochraně proti nekalé soutěži. Dle § 11 tohoto zákona kdo užije jména, firmy nebo zvláštního označení podniku nebo závodu způsobem takovým, že může z toho vzejít ve styku zákaznickém záměna se jménem, firmou nebo zvláštním označením podniku nebo závodu, užívaným po právu již jiným soutěžitelem, může být žalován, aby se zdržel takového užívání a odstranil závadný stav (odst. 1). Rozsudkem může býtli k návrhu žalobce žalovanému uloženo, aby učinil v zákaznickém styku při svém jménu, firmě nebo zvláštním označení podniku nebo závodu změnu rozeznatelnost zabezpečující, jde-li pak o užívání firmy jiné než osobní nebo zvláštního označení podniku nebo závodu, po případě také, aby zvolil jinou firmu nebo označení (odst. 2). Komentář k tomuto ustanovení⁵⁴ uvádí, že změna bude záležet v tom, že žalovaný jméno, firmu, zvláštní označení podniku si ponechá, ale se změnou (dodatek, vypustka, jiná úprava) rozeznatelnost zabezpečující. Jinými slovy, závadný stav může být odstraněn nejen volbou zcela jiné obchodní firmy, ale i jejím doplněním o určitý výraz nebo naopak vypuštěním závadné části. Jak již bylo řečeno, žalobní petit musí odpovídat hmotněprávnímu nároku žalobce, žalobce (a ani soud) proto dle mého názoru v zásadě nemá právo žalovanému diktovat, jakým způsobem změnu provede.⁵⁵ Dle mého názoru prakticky jedinou (ale zato významnou) výjimkou z tohoto

pravidla je požadavek žalobce, aby žalovaný upravil svou obchodní firmu tím způsobem, že z ní odstraní určité slovo, resp. slovní spojení (a podá návrh na zápis této změny do obchodního rejstříku), to však pouze za situace, že neexistuje jiný (než jen teoretický) způsob, jak sporné slovo (slovní spojení) v obchodní firmě ponechat a přitom odstranit závadný stav.⁵⁶ Jak již však bylo zmíněno výše v souvislosti s kritikou rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 13. 1. 2011, sp. zn. 23 Cdo 2667/2008, pokud se žalobce rozhodne, že se bude domáhat toliko vypuštění určitého slova v obchodní firmě žalovaného, měl by si uvědomit, že tím nezabrání žalovanému, aby si zvolil jinou, avšak opět nekalou firmu.

V. Závěr

Když jsem začal s prací na tomto textu, přespříliš optimisticky jsem se domníval, že se mi podaří vytvořit jakýsi stručný a pokud možno také jednoznačný návod, jak v tom kterém případě formulovat žalobní petit (a vyhrát soudní spor). Brzy se však ukázalo, že hledání jednoznačných řešení v právu (a v právu proti nekalé soutěži zvláště) je počínáním poněkud naivním, ba počítalým. Nezbyvá proto, než pokorně přiznat, že na takto stanovený úkol mé síly nestačily (a ani stačit nemohly). Jelikož však nelze příliš předpokládat, že by všechny výše zastávané názory byly českou soudní praxí ze dne na den bezpodmínečně akceptovány, třeba se mi podaří dosáhnout alespoň jiného (možná však neméně ambiciózního) cíle, totiž položit základ pro další debatu o odstraňovacím nároku ve věcech nekalé soutěže.

52) Ryška, M. Zdržovací a odstraňovací žaloby proti neoprávněnému užívání firmy obchodní společnosti. Právní rozhledy, 1998, č. 2, s. 66.

53) K problematice odstraňovacího nároku v případě neoprávněného užívání firmy lze v podrobnostech odkázat na článek M. Ryšky zmíněný v předchozí poznámce, ačkoliv ne všechny autorovy závěry pokládám za správné.

54) Srov. opětovně Hamann, L. a kol., op. cit. sub 18, s. 67.

55) Srov. opětovně text sub 18.

56) Pokud firma obchodní společnosti bude obsahovat např. spojení „Coca-cola“, je zřejmé, že k odstranění protiprávnosti nebude postačovat sebelepší dodatek.

K některým otázkám realizace staveb na pozemcích původně určených k plnění funkcí lesa

JUDr. Tomáš Rada, Brno*

Realizace staveb na pozemcích, které byly původně určeny k plnění funkcí lesa, s sebou nese pravidla, jejichž interpretace je do současné doby v některých oblastech problematická. Investoři, kteří hodlají realizovat své záměry, však důvodně očekávají jejich srozumitelnou interpretaci, kterou budou respektovat též orgány státní správy lesů. Cílem tohoto článku je proto přispět k výkladu některých ustanovení lesního zákona, a zapojit se tak do názorové diskuse ohledně této problematiky.

* Autor je advokatem.

I. Úvodem

Ke stavební činnosti dochází nejenom na území, které je primárně určeno pro výstavbu, tj. v sídlištních útvarcích mimo pozemky náležející do zemědělského půdního fondu či pozemky určené k plnění funkcí lesa (PFL). Možnosti realizace staveb na pozemcích, které byly původně určeny k PFL, upravuje zákon o lesích¹ a jeho prováděcí vyhláška,² která stanoví další povinnosti, jež musí investor plnit při realizaci rekultivace dotčených pozemků. I přes novelizace zákona o lesích zanesené především v souvislosti s přijetím stavebního zákona³ obsahuje zákon termíny, s jejichž interpretací vznikají problémy a vedou k nejistotě investorů a možnému širokému správnímu uvážení ze strany rozhodujících orgánů, v mnoha případech na hranici libovůle. Tento článek se proto snaží o zhodnocení současného právního stavu vybraných úseků, především spojených s vydáváním závazných stanovisek a s odnímáním pozemků z PFL s ohledem na aktuální judikaturu. Vzhledem k rozsahu problematiky nebyly zkoumány a zpracovány některé její části, s jejichž interpretací by neměly vznikat spory.

II. Základní zásady uplatňované před a při realizaci stavebních činností a jejich projevy

Předmětem ochrany dle lesního zákona jsou pozemky určené k PFL, které definuje § 3 LesZ pozitivně jako lesní pozemky a tzv. jiné pozemky. Negativně výslovně vylučuje školky a plantáže lesních dřevin založené na pozemcích, které nejsou určeny k PFL.⁴ Za lesní pozemky pak zákon o lesích označuje nejenom pozemky s lesními porosty, ale i plochy, na nichž byly lesní porosty odstraněny za účelem obnovy, lesní průseky a nezpevněné lesní cesty, nejsou-li širší než 4 m, a pozemky, na nichž byly lesní porosty dočasně odstraněny na základě rozhodnutí orgánu státní správy lesů.⁵ Jiné pozemky jsou pak legislativní zkratkou pro zpevněné lesní cesty, drobné vodní plochy, ostatní plochy, pozemky nad horní hranicí dřevinné vegetace (hole), s výjimkou pozemků zastavěných a jejich příjezdních komunikací, a lesní pastviny a políčka pro zvěř, pokud nejsou součástí zemědělského půdního fondu (ZPF) a jestliže s lesem souvisejí nebo slouží lesnímu hospodářství. S ohledem na poměrně komplikované zjišťování, které pozemky jsou určeny k PFL, a které nikoliv, je v zákoně o lesích zakotveno pravidlo, podle něhož v pochybnostech o tom, zda se jedná o pozemky určené k PFL, rozhoduje orgán státní správy lesů.⁶ Takové rozhodování však musí respektovat další předpisy z úseku ochrany životního prostředí, především zákon o ochraně zemědělského půdního fondu, zákon o ochraně přírody a krajiny,⁷ aj. z důvodu ochrany dalších zájmů, nejen v oblasti ochrany životního prostředí – vyvážení zájmů ochrany.

Cílem ochrany je ochrana kulturní vrstvy půdy, stejně jako v případě ochrany ZPE. Z hlediska kvalitativní ochrany jde o udržení kvalitních složek kulturní vrstvy půdy, s čímž je spojena nejenom regulace samotného odnímání PFL, ale i související povinnosti, které dopadají na stavební činnosti. Kvantitativní ochrana spočívá v udržení maximální rozlohy pozemku určených k PFL a minimalizace jejich záboru.

Základní zásady směřující k ochraně půdy plnicí funkce lesa jsou totožné se zásadami ochrany půdy náležejícími do ZPF: zásada ochrany ekologických funkcí

půdy, zásada racionálního hospodaření s půdou a zásada prevence.

Primární vyjádření zásady racionálního hospodaření s půdou je formulováno již § 13 odst. 1 LesZ a obecně zakazuje využití pozemků určených k PFL k jiným účelům než PFL a obhospodařování dle zákona o lesích, přičemž výjimky mohou být činěny pouze:

- a) na základě rozhodnutí orgánu státní správy lesů, které bude vydáno buď na žádost vlastníka lesního pozemku, nebo z důvodu veřejného zájmu dle § 13 odst. 1 LesZ, a
- b) na základě rozhodnutí orgánu státní správy lesů o odnětí nebo omezení dle § 16 odst. 1 LesZ na žádost toho, v jehož zájmu má k odnětí nebo omezení dojít.⁸ O problematice odnímání nebo omezení PFL je pojednáno níže v tomto článku.

Zásada racionálního hospodaření s půdou je dále realizována kromě vydávání výše uvedených výjimek, jakož i při vydávání závazných stanovisek dle § 14 odst. 2 LesZ, o kterých bude pojednáno taktéž níže, především v podobě stanovení podmínek, za kterých mohou být konkrétní stavební činnosti prováděny a které by měly čít lokální potřeby ochrany půdy.⁹ Např. podmínky závazného stanoviska vydaného dle § 14 odst. 2 LesZ je stavební úřad rozhodující o povolení stavby povinen respektovat a vydávané rozhodnutí se od nich nemůže odchýlit.¹⁰

Vlastník pozemku určeného k PFL s ním proto nemůže svévolně nakládat a každé jiné využití než obhospodařování podle zákona o lesích podléhá souhlasu orgánu státní správy lesů, čímž je též vyjadřován veřejný zájem na ochraně půdy a životního prostředí na takových pozemcích.

Jak již bylo výše nastíněno, § 13 odst. 2 LesZ obsahuje základní zásady, které musí být dodrženy při využití pozemků určených k PFL k jiným účelům než připuštěným zákonem o lesích. Tyto zásady jsou především určeny pro orgány státní správy lesů, které se jimi musí řídit při svém rozhodování o takovém využívání pozemků, nicméně jsou taktéž vodítkem pro investory, aby předem zvážili možnosti svých investičních záměrů. Základní zásady, které slouží rozhodujícím orgánům pro posouzení mož-

1) Zákon č. 289/1995 Sb., o lesích a o změně a doplnění některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů (LesZ).

2) Vyhláška č. 77/1996 Sb., o náležitostech žádostí o odnětí nebo omezení a podrobnostech o ochraně pozemků určených k plnění funkcí lesa.

3) Zákon č. 183/2006 Sb., o územním plánování a stavebním řádu (stavební zákon), ve znění pozdějších předpisů (StavZ).

4) Pokud však orgán státní správy lesů na návrh vlastníka pozemku nerozhodne jinak dle § 3 odst. 2 LesZ.

5) Srov. s § 13 odst. 1 LesZ.

6) Ustanovení § 3 odst. 3 LesZ.

7) Zákon č. 334/1992 Sb., o ochraně zemědělského půdního fondu, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů.

8) Výše uvedená rozhodnutí nejsou v rozporu, ale uplatňují se souběžně. Proto pokud např. žádá o odnětí osoba, která není vlastníkem lesního pozemku, musí být naplněna podmínka veřejného zájmu dle § 13 odst. 1 LesZ.

9) Takové podmínky je možné stanovit dle § 16 odst. 2 písm. f) či § 14 odst. 2 LesZ.

10) Souhlas v podobě závazného stanoviska dle § 14 odst. 2 LesZ je podmínkou též v případech, kdy jsou vedena řízení, jejichž cílem je vydání opatření obecné povahy podle stavebního zákona, tj. např. územní plány, regulační plány či vymezení zastavěného území, a jsou dotčeny zájmy chráněné lesním zákonem. Též stanovisko je podmínkou pro vydávání rozhodnutí v řízeních vedených podle zákona č. 14/1988 Sb., o ochraně a využití nerostného bohatství, ve znění pozdějších předpisů.

ností využití pozemků k jiným účelům, jsou proto následující:

1. přednostně musí být použity pozemky méně významné z hlediska PFL a zajištěno, aby použití pozemků co nejméně narušovalo hospodaření v lese a plnění jeho funkcí,
2. musí být dbáno, aby nedocházelo k nevhodnému dělení lesa z hlediska jeho ochrany a k ohrožení souseedních lesních porostů,
3. nesmí být narušována síť lesních cest, meliorací a hrazení bystrin v lesích a jiná zařízení sloužící lesnímu hospodářství; v případě nezbytného omezení jejich funkcí musí být uvedeny do původního stavu, a není-li to možné, zajištěno odpovídající náhradní řešení,
4. pozemní komunikace a průseky v lese mohou být zřizovány pouze tak, aby jejich zřízením nedošlo ke zvýšenému ohrožení lesa, zejména větrem a vodní erozí.

Realizací zásady prevence v rámci kvalitativní ochrany půdy určené k PFL jsou požadavky kladené na zpracování a projednání návrhů dokumentací. Projektanti, pořizovatelé územně plánovací dokumentace, návrhů na stanovení dobývacích prostorů, jakož i zpracovatelé dokumentace staveb proto musí podle § 14 odst. 1 LesZ:

1. respektovat zachování lesa,
2. dodržovat ustanovení zákona o lesích,
3. navrhnout a zdůvodnit pouze taková řešení, která jsou z hlediska zachování lesa, ochrany životního prostředí a ostatních celospolečenských zájmů nejvhodnější,
4. provést vyhodnocení předpokládaných důsledků navrhovaného řešení,
5. navrhnout alternativní řešení,
6. navrhnout způsob následné rekultivace a uspořádání území po dokončení stavby.

Zákon o lesích formulováním těchto požadavků spoluzakládá morální odpovědnost za stav a kvalitu půdy v lesích a jejich okolí výše uvedeným projektantům, pořizovatelům a zpracovatelům, která je vyjádřena i tou skutečností, že návrhy, dokumentace a jiné podklady od těchto osob, pokud nebudou vyhovovat stanoveným podmínkám, nebudou ve fázi schvalování jejich návrhu odsouhlaseny prostřednictvím kladného stanoviska dotčeného správního orgánu – orgánu státní správy lesů.

III. Problematika závazných stanovisek

Pokud je vedeno řízení v režimu stavebního zákona, které se dotýká zájmů chráněných zákonem o lesích, může stavební úřad dle § 14 odst. 2 LesZ rozhodnout pouze se souhlasem příslušného orgánu státní správy lesů, který může svůj souhlas vázat na splnění podmínek.

Takový souhlas je však zapotřebí též k dotčení pozemků do vzdálenosti 50 metrů od okraje lesa, čímž budou ovlivněny především plánované výstavby různých chat či jiných rekreačních objektů v těsné blízkosti lesů. Souhlas je vydáván jako podklad pro rozhodnutí o umístění stavby nebo územní souhlas a dále pro rozhodnutí o povolení stavby, zařízení nebo terénních úprav anebo jejich ohlášení. Je závazným stanoviskem ve smyslu § 149 odst. 1 SpŘ¹¹ a není samostatným rozhodnutím ve správním řízení, čímž došlo k vyloučení jeho samostatného přezkumu ve správním soudnictví dle § 65 SŘS.^{12,13} Závazné stanovisko je však možné napadnout v rámci odvolání vůči rozhodnutí ve věci – tj. vůči rozhodnutí příslušného stavebního úřadu, případně v rámci podnětu k přezkumnému řízení podle § 94 a násl. SpŘ. I ohlašo-

vání činností ve smyslu § 105 StavZ, které má být realizováno do 50 metrů od okraje lesa, je tak podmíněno vydáním závazného stanoviska dotčeného orgánu, tedy orgánu státní správy lesů dle § 105 odst. 3 StavZ, které stavebník dokládá příslušnému stavebnímu úřadu. V případě, že by pak ohlašovaná stavba byla v rozporu s vydaným závazným stanoviskem orgánu státní správy lesů, stavební úřad svým rozhodnutím dle § 107 odst. 1 StavZ provedení ohlášené stavby zakáže. Úskalí lze však spatřovat v následujících otázkách:

1. nedoložení stanoviska stavebníkem a případné přehlédnutí stavebního úřadu, že plánované stavební činnosti jsou zamýšlené ve vzdálenosti do 50 metrů od lesa, a tedy že takového souhlasu je zapotřebí,
2. realizování staveb nevyžadujících ani ohlášení, ani stavební povolení v režimu § 103 StavZ.¹⁴

Ad 1. V případě takového přehlédnutí by nebylo možné aplikovat § 107 odst. 1 StavZ (umístění v nezastavěném území) či § 107 odst. 2 StavZ (umístění v zastavěném území), jelikož realizovaná stavba není v rozporu s vydaným závazným stanoviskem, protože toto vydáno nebylo.¹⁵ Namísto je tedy otázka, jak by mělo být dále postupováno, jelikož § 129 StavZ upravující nařízení odstranění stavby operuje s důvody, které nezahnují absenci závazného stanoviska dotčeného správního orgánu.¹⁶ V případě nálezu chráněných částí přírody by přicházela v úvahu aplikace § 176 StavZ, a tedy nařízení přerušování prací, event. změna stavebního povolení čili i fikce povolení stavby na základě ohlášení, přičemž takovou změnu je možné učinit pouze při splnění těch-

11) Zákon č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů (SpŘ).

12) Zákon č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, ve znění pozdějších předpisů (SŘS).

13) Na tomto místě je nutné zdůraznit, že přezkumu ve správním soudnictví dle rozhodnutí NSS ze dne 6. 11. 2008, č. j. 5 As 40/2008-52, podléhá udělení souhlasu dle § 14 odst. 2 LesZ vydávaného v rámci stavebního řízení dle starého správního řádu (zákon č. 71/1967 Sb., o správním řízení), pokud byl souhlas vydán do 1. 1. 2007, tj. do nabytí účinnosti zákona č. 186/2006 Sb., o změně některých zákonů souvisejících s přijetím stavebního zákona a zákona o vylastnění, jelikož teprve od 1. 1. 2007 došlo k zakotvení skutečnosti, že souhlas dle § 14 odst. 2 LesZ je závazným stanoviskem podle správního řádu a není samostatným rozhodnutím ve správním řízení. Problematika závazných stanovisek dle § 149 SpŘ pak byla snad definitivně vyřešena prostřednictvím rozsudku NSS ze dne 23. 8. 2011, sp. zn. 2 As 75/2009, kterým byla vyloučena samostatná soudní přezkoumatelnost závazných stanovisek: „Závazná stanoviska vydána dle § 149 správního řádu z roku 2004 nejsou rozhodnutím ve smyslu § 67 správního řádu ani § 65 s. ř. s., neboť sama o sobě nezakládají, nemění, neruší nebo závazně neurčují práva nebo povinnosti. Soudní přezkum jejich obsahu je v souladu s čl. 36 odst. 2 Listiny základních práv a svobod umožněn až v rámci konečného rozhodnutí dle § 75 odst. 2 s. ř. s.“

14) Mezi takové stavby patří např. a) stavby o jednom nadzemním podlaží do 25 m² zastavěné plochy a do 5 m výšky, nepodsklepené, jestliže neobsahují pobytové místnosti, hygienická zařízení ani vytápění, neslouží k ustájení zvířat a nejde o sklady hořlavých kapalin a hořlavých plynů, b) stavby pro zemědělství o jednom nadzemním podlaží do 70 m² zastavěné plochy a do 5 m výšky, nepodsklepené, s výjimkou staveb pro ustájení zvířat, pro chovatelství a zemědělských staveb, které mají sloužit pro skladování a zpracování hořlavých latick (např. seníky, sušičky, sklady hořlavých kapalin, sklady chemických hnojiv), c) stavby pro plnění funkcí lesa do 70 m² zastavěné plochy a do 5 m výšky, bez podsklepení aj.

15) Za předpokladu, že realizovaná stavba nebude zakázána z důvodu rozporu s obecnými požadavky na výstavbu, s regulačním plánem, územním rozhodnutím nebo územním souhlasem, případně z jiného důvodu formulovaného ve stavebním zákoně, případně odložena dle § 105 odst. 4 StavZ z důvodu absence povinných náležitostí podání.

16) Za předpokladu, že by závadný stav stavby neohrožoval životní prostředí ve smyslu § 129 odst. 1 písm. a) StavZ.

to kumulativních podmínek: veřejný zájem na změně, hrozí-li nebezpečí prodloužení a nepostačující-li podmínky k ochraně stanovené stavebním úřadem. V úvahu též připadá realizace § 120 odst. 2 StavZ. čili zakázání užívání stavby, zjistí-li stavební úřad, že nejsou splněny podmínky ochrany životního prostředí nezbytné pro její užívání, případně § 137 odst. 1 písm. a) StavZ, tj. nařízení nezbytných úprav, jimiž se docílí, aby užívání stavby nebo jejího zařízení neohrožovalo životní prostředí.¹⁷ Účastníci stavebního řízení pak mohou podat odvolání vůči udělení souhlasu k ohlášené stavbě dle § 106 odst. 1 StavZ, lhotejno zda vydaného písemně či zda se uplatnila fikce, že takový souhlas vydán byl, a event. následně též žalobu ve správním soudnictví dle § 65 sŘS.¹⁸

Ad 2. Jelikož § 14 odst. 2 LesZ výslovně uvádí: „*dotýká-li se řízení podle zvláštních předpisů zájmu chráněných tímto zákonem*“ a dle § 103 StavZ není zapotřebí k určitým tam definovaným stavbám ohlášení ani stavební povolení, tj. nezahajuje se o nich žádné řízení v režimu stavebního zákona, nedochází k uplatnění pravidla uvedeného v § 14 odst. 2 LesZ. Nadále však platí pravidlo uvedené v § 13 odst. 1 LesZ, které vylučuje využití pozemků určených k PFL k jiným účelům, nerozhodli-li orgán státní správy lesů o výjimce. Lze tak shrnout, že stavby, které nevyžadují ani ohlášení, ani stavební povolení, je možné realizovat pouze v případě, že o umožnění jejich realizace rozhodne orgán státní správy lesů dle § 13 odst. 1 LesZ, tj. na základě žádosti vlastníka pozemku dotčeného takovou stavbou nebo ve veřejném zájmu.

IV. Odnímání a omezování pozemků k plnění funkcí lesa

Právní režim odnímání, resp. omezování PFL je upraven v § 15 a 16 LesZ v návaznosti na § 13 odst. 1, 2 (základní zásady) a § 17 a 18 (ekonomické nástroje). V první řadě je nutné rozlišovat mezi odnímáním a omezováním, jelikož odejmutím dochází k jeho úplnému vyloučení z PFL a jeho uvolnění pro jiné využití, samozřejmě za splnění podmínek stanovených v zákoně o lesích a rozhodnutí o odnětí. Omezením naproti tomu dochází pouze k omezení plnění některých funkcí lesa. Rozdíl mezi těmito nástroji však nespočívá v časovém hledisku, jelikož jak odnětí, tak i omezení je možné realizovat jako trvalé či dočasné.

Výjimky z obecného požadavku na odnětí upravuje § 15 odst. 3 LesZ, který připouští umístění určitých drobných staveb a zařízení¹⁹ na pozemcích určených k PFL, přičemž výčet staveb a zařízení v tomto ustanovení je taxativní, proto např. i k provádění staveb, ke kterým je zapotřebí pouze ohlášení stavebnímu úřadu ve smyslu § 104 odst. 2 StavZ, je zapotřebí závazného stanoviska orgánu státní správy lesů.

I v případě, že je záměrem investora realizovat pouze stavby pro rekreaci, avšak na pozemcích určených k PFL, je možné realizovat odnětí nebo omezení pouze tehdy, když je taková plánovaná stavba v souladu se schválenou územně plánovací dokumentací. Orgán státní správy lesů proto může schválit odnětí, resp. omezení pouze v případě, že příslušná obec v územním, případně regulačním plánu schválila navrhovaný záměr umístění rekreačního objektu v dané lokalitě. Pokud tato podmínka nebude naplněna, tj. pokud by plánovaná stavba nebyla v souladu se schválenou územně plánovací dokumentací, došlo by k porušení § 15 odst. 2 LesZ.²⁰ Jako problematická se

však jeví absence vymezení termínu stavby pro rekreaci, jejíž definici neobsahuje ani stavební zákon, ani jeho prováděcí předpisy. Vyhláška o obecných požadavcích na využívání území²¹ definuje ve svém § 2 písm. b) pouze stavbu pro rodinnou rekreaci, a to jako stavbu: „*jejíž objemové parametry a vzhled odpovídají požadavkům na rodinnou rekreaci a která je k tomuto účelu určena; stavba pro rodinnou rekreaci může mít nejvýše*

17) Avšak dle § 137 odst. 3 StavZ jen v případě prokazatelně významného ohrožení a za náhradu ujmy, kterou by nařízené úpravy vyvolaly.

18) Tuto problematiku se již zabýval Nejvyšší správní soud, doposud však s nejednoznačným výsledkem. Ve svém rozhodnutí ze dne 10. 7. 2008, č. j. 4 AS 64/2007-65, sice dovodil: „*Nejvyšší správní soud je proto toho názoru, že soublas stavebního úřadu s ohlášením stavebních prací je rozhodnutím v materiálním slova smyslu, a tedy i ve smyslu ustanovení § 65 odst. 1 s. 1. a splňuje pojmové znaky uvedené v ustanovení § 65 odst. 1 s. 1. a dále „Nejvyšší správní soud má za to, že neformální soublas stavebního úřadu s provedením ohlášených stavebních prací může mít na tyto subjekty obdobný dopad jako formalizované stavební povolení. Proto těmito osobám nelze bez dalšího upřít možnost domáhat se nápravy takového vadného individuálního správního aktu v řízení před soudem, když v případě vydání stavebního povolení by jako účastníci stavebního řízení tuto možnost měli*“, nicméně dále dovodil nemožnost podání odvolání vůči souhlasu s ohlášením stavby: „*Dále Nejvyšší správní soud považuje za nutné poukázat na to, že přes uvedený charakter tohoto individuálního správního aktu proti němu nebyl přípustný žádný opravný prostředek*“. Je však namístě zduraznit další rozhodnutí téhož soudu ze dne 22. 1. 2009, č. j. 4 AS 92/2008-76 (č. 1814/2009 Sb.NSS), které k územnímu souhlasu (nikoliv tedy k souhlasu s ohlášením stavby) stanovilo: „*Územní souhlas vydaný na základě § 96 stavebního zákona z roku 2006 je rozhodnutím ve smyslu § 67 odst. 1 správního řádu z roku 2001 i, a proto je odvolání proti němu přípustné*“. Vyše uvedené lze tedy interpretovat tak, že případní účastníci řízení by měli v případě nesouhlasu s fiktivním či faktickým souhlasem s ohlášením podat nejprve odvolání a následně žalobu ve správním soudnictví, jak je výše uvedeno.

19) Těmito drobnými stavbami a zařízeními se rozumí signály, stabilizační kameny a jiné značky pro geodetické účely, stožáry nadzemních vedení, vstupní šachty podzemního vedení, pokud v jednotlivých případech nejde o plochu větší než 30 m², přečerpávací stanice, vrty a studny, stanice nadzemního nebo podzemního vedení, zařízení a stanice sloužící monitorování životního prostředí a větrní jámy, pokud v jednotlivých případech nejde o plochu větší než 55 m².

20) Takovými důsledky se zabýval Nejvyšší správní soud např. v rozsudku ze dne 26. 5. 2010, č. j. 8 AS 31/2009-129, který v případě tzv. černé stavby rekreačního objektu dovodil, že pokud tato nemůže být dodatečně povolena z důvodu absence schválení takového záměru v územně plánovací dokumentaci, je namístě její odstranění: „*Pro potřeby posuzované věci lze shrnout, že stavební úřad je v souladu se zásadou oficiality povinen nařídit stavebníkovi odstranění stavby postavené bez stavebního povolení či ohlášení nebo v rozporu s ním, ledaže stavebník podá žádost o její dodatečné povolení, předloží podklady a doklady vyžadované stavebním úřadem v jím stanovené lhůtě a v rozsahu jako k žádosti o stavební povolení, a prokáže-li, že stavba je v souladu s veřejným zájmem, zejména s územně plánovací dokumentací, cíli a záměry územního plánování, obecnými technickými požadavky na výstavbu, technickými požadavky na stavby a zájmy chráněnými zvláštními předpisy...*“ a „*Zalovaný i městský soud uzavřeli, že se stěžovatelem nepodařilo prokázat soulad přístavby rekreační chaty... a drobné stavby zabudované architektury... protože nedoložili doklady o souladu stavby se zájmy chráněnými podle zákona o lesích a stavba není v souladu s platnou územně plánovací dokumentací...*“, přičemž riziko odstranění takové stavby existuje po časově neomezenou dobu: „*Ten, kdo provedl stavbu bez stavebního povolení nebo ohlášení stavebnímu úřadu, musí tedy počítat s tím, že po dobu časově neurčitou bude vystaven donucujícímu zákroku ze strany stavebního úřadu. Stavební zákon ani zákon č. 71/1967 Sb., o správním řízení, totiž nemá obecně upravenou otázku promlčení, jak je tomu především v oblasti práva civilního a trestního, a proto obecně nřítí tohoto institutu na úseku veřejné správy nepřichází v úvahu*“.

21) Vyhláška č. 501/2006 Sb., o obecných požadavcích na využívání území, ve znění pozdějších předpisů.

dvě nadzemní a jedno podzemní podlaží a podkroví". Sám stavební zákon však v § 104 odst. 2 písm. a) evidentně připouští i jiné stavby pro rekreaci, jelikož dle tohoto ustanovení stavby pro rekreaci do 150 m² zastavěné plochy, s jedním podzemním podlažím do hloubky 3 m a nejvýše dvěma nadzemními podlažními a podkrovím vyžadují ohlášení stavebnímu úřadu, a tedy dle *argumentum a contrario* stavby pro rekreaci tyto požadavky nesplňující (a tedy nespĺňující ani předmětnou definici stavby pro rodinnou rekreaci) vyžadují již stavební povolení. Nepřítomnost definice tak vytváří prostor pro libovůli při rozhodování ze strany příslušných orgánů. S odpovědí na interpretaci tohoto pojmu tak bude nutné počkat na případnou novelizaci či rozhodování Nejvyššího správního soudu.

Žádost o odnětí či omezení je oprávněně podat ten, v jehož zájmu má k odnětí nebo omezení dojít, kterého zákon o lesích dále v textu označuje jako žadatele, přičemž pokud tento žadatel není vlastníkem dotčeného pozemku, musí mít opatřeno vyjádření vlastníka a nájemce ve smyslu § 13 odst. 1 LesZ. Náležitosti žádosti jsou upraveny v prováděcí vyhlášce č. 77/1996 Sb., dle které je náležitostí v případě dočasného odnětí či omezení též návrh plánu rekultivace, obsahující technickou i biologickou část včetně časového harmonogramu.

Příslušnost orgánů rozhodujících o takové žádosti je místně stanovena podle území, kde se dotčené pozemky nebo jejich převážná část nachází (§ 16 odst. 1 LesZ), a věcně podle výměry dotčených pozemků – do 1 ha rozhoduje obecní úřad s rozšířenou působností (§ 48 LesZ) a od 1 ha nahoru rozhoduje krajský úřad (§ 48a LesZ).

Samotné rozhodnutí o odnětí nebo omezení je správním rozhodnutím, které se vydává poté, co nabylo právní moci územní rozhodnutí podle stavebního zákona,²² které mohlo být vydáno pouze po vydání kladného závazného stanoviska ve smyslu § 14 odst. 2 LesZ, o němž již bylo pojednáno výše.

Ochranu lesa a pozemků určených k PFL akcentuje pravidlo zakotvené v § 16 odst. 3 LesZ, dle kterého není možné započít s odlesňováním dřívě, než nabyde právní moci stavební povolení či jiné rozhodnutí, na jehož základě je stavebník oprávněn realizovat stavbu. Odlesnění tedy není umožněno již nabytím právní moci rozhodnutí o odnětí, resp. omezení, ale až od okamžiku právní moci rozhodnutí umožňujícího samotnou realizaci stavby (např. pravomocné stavební povolení). Touto povinností je předcházeno zbytečnému odlesnění v případech, kdy by z jiných než „lesněprávních“ důvodů nebylo v konečné fázi v rámci stavebního řízení povoleno realizovat příslušnou stavbu. Ustanovení má tedy preventivní charakter a umožňuje uchovat půdu zalesněnou co nejdéle, přičemž zároveň brání zbytečnému odlesnění v případech, kdy by stavba v konečném důsledku povolena nebyla. Otázkou by mohlo být započítí odlesnění v případech, kdy se stavební povolení nevyžaduje, tj. např. v případech předjímaných v § 104 StavZ, které umožňují realizovat stavbu na základě souhlasu s ohlášením stavebnímu úřadu. V těchto případech je možné s odlesněním započít až v okamžiku, kdy stavebník obdrží písemný souhlas k provedení ohlášené stavby, zařízení či terénních úprav ve smyslu § 106 odst. 1 StavZ, nebo od okamžiku, kdy marně uběhne 10denní lhůta od ohlášení stavebnímu úřadu a nastane řízení souhlasu s ohlášením.

Pravidlem, které akcentuje ochranu vlastnictví, je nutnost dodržovat i při odnímání či omezování zásady obsažené v § 13 odst. 1 LesZ, které mimo jiné ukládají, aby v případě, že nepožaduje odnětí přímo vlastník dotčených pozemků, toto bylo realizováno pouze ve veřejném zájmu. Přestože veřejný zájem není dále v zákoně o lesích definován, lze se přiklonit k závěru, že takové omezení vlastnického práva by mělo být realizováno pouze za podmínek stanovených v zákoně o vyvlastnění.²³ Praktičnost požadavku na zkoumání veřejného zájmu však v tomto případě chybí, jelikož rozhodnutí o odnětí, resp. omezení může následovat až po vydání územního rozhodnutí, k němuž je zapotřebí ve smyslu § 86 odst. 2 StavZ souhlasu vlastníka pozemku vydaného ve formě smlouvy opravňující žadatele k realizování potřebných prací.²⁴ A proto pokud již jednou vlastník svůj souhlas s realizací stavebního záměru vydal, nebude zřejmě důvod nevydat jej znovu pro potřeby odnětí či omezení PFL.

S problémem spočívajícím v absenci definice veřejného zájmu se dále setkáváme v § 16 odst. 4 LesZ, podle kterého může orgán státní správy lesů sám nebo na návrh žadatele či vlastníka pozemku změnit či zrušit rozhodnutí o odnětí či omezení, vyžaduje-li to veřejný zájem nebo přestane-li pozemek sloužit účelu, pro který bylo takové rozhodnutí vydáno. Zrušit či změnit rozhodnutí je tedy možné, pokud nastane jedna z výše uvedených okolností – přestane-li pozemek sloužit danému účelu nebo v případě veřejného zájmu, který však zákon o lesích nedefinuje. Jelikož zrušením rozhodnutí o odnětí či omezení mohou být zcela zásadně dotčena práva a oprávněné zájmy žadatele spočívající nejenom ve vynaložených prostředcích, mělo by být při interpretaci veřejného zájmu nakládáno s tímto termínem obzvláště opatrně. V případě, že bude požadavek na prodloužení odnětí, a tedy v tomto směru bude požadována změna vydaného rozhodnutí z důvodu požadavku na delší trvání konkrétní stavby, nebude zřejmě s interpretací veřejného zájmu komplikace. Pokud by však mělo být rozhodnutí zrušeno, lze se opětovně přiklonit k závěru, že jeho uplatňování by mělo odrážet požadavky kladené zákonem o vyvlastnění.

Samotné rozhodnutí o odnětí či omezení kromě výše uvedeného zaniká též v případě, že uplyne lhůta, na kterou bylo vydáno, nebo pokud nebude do dvou let od právní moci rozhodnutí započato s využíváním pozemku k účelu, pro který bylo rozhodnutí vydáno. Jelikož v důsledku zániku platnosti rozhodnutí zaniká oprávnění využít předmětné pozemky k jiným účelům než k PFL, resp. hospodaření s lesem za podmínek stanovených zákonem o lesích, musí žadatel vést toto omezení platnosti v patnosti. Mohl by být totiž sankcionován za neoprávněné zásahy do lesa a lesních pozemků v případech, kdy z důvodu vleklého stavebního řízení způsobeného např. jinými účastníky řízení by nebylo do dvou let od rozhodnutí o odnětí či omezení započato s příslušným využíváním pozemků, a rozhodnutí by tak ztratilo platnost.

22) Eventuálně též územní souhlas.

23) Zákon č. 184/2006 Sb., o odnětí nebo omezení vlastnického práva k pozemku nebo ke stavbě, ve znění pozdějších předpisů.

24) Takovým souhlasem vlastníka však může být i nájemní smlouva umožňující opravy či úpravy nebo výstavbu na předmětné nemovitosti/nemovitostech.

V. Rekultivace

V případě, že bylo schváleno pouze dočasné odnětí, resp. omezení PFL a při něm došlo ke schválení plánu rekultivace,²⁵ je nutné po ukončení záboru pozemku neprodleně provést rekultivaci dle § 13 odst. 3 písm. c) LesZ. Rekultivace se provádí v souladu s plánem rekultivace, který byl schválen při vydání rozhodnutí o dočasném odnětí či omezení, a to tak, aby pozemky mohly být vráceny k PFL. Náležitosti rekultivačního plánu stanoví již dříve citovaná prováděcí vyhláška č. 77/1996 Sb. Ten, kdo je povinen podle schváleného rekultivačního plánu provést rekultivaci, musí bezprostředně po skončení jiného využití odňatých pozemků zabezpečit odstranění všech dočasných staveb, zařízení, materiálů nebo jiných hmot, které by bránily následnému využití pozemku k PFL. Dále je povinen v téže lhůtě zahájit jednotlivé činnosti a opatření technické, popř. i biologické rekultivace podle harmonogramu a rozsahu stanoveného ve schváleném plánu rekultivace a oznámit orgánu státní správy lesů, který vydal rozhodnutí, že rekultivace byla ukončena, aby mohlo být provedeno převzetí rekultivovaných pozemků vlastníky nebo nájemci a aby mohla být ukončena povinnost placení poplatků za odnětí.

Úskalím této úpravy je nedostatečné vymezení okamžiku, kdy musí být nejpozději zahájeno s rekultivačními pracemi, jelikož předmětná ustanovení, tj. jak § 4 vyhlášky č. 77/1996 Sb., tak i § 13 odst. 3 písm. c) LesZ operují s vágním vymezením této povinnosti: „bezodkladně po skončení jiného využití“, resp. „neprodleně po ukončení záboru pozemku“ čili s lhůtami, které jsou poutány na skončení jiného využití, resp. ukončení záboru. Lhůty tak nejsou poutány k objektivní skutečnosti, jako např. k uplynutí lhůty udělené k dočasnému odnětí, resp. omezení. Taktéž citovaná vyhláška výše uvedené povinnosti (odstranění staveb, započítí rekultivace, oznámení atp.) váže na termín odnětí: „po skončení jiného využití odňatých pozemků“, nikoliv k legislativní zkratce zábor, kterou tato vyhláška stanoví pro odnětí i omezení, z čehož by se snad dalo dovozovat, že dané povinnosti není zapotřebí realizovat v případě skončení omezení PFL. Jelikož však § 1 písm. h) vyhlášky č. 77/1996 Sb. ukládá (v případě, že je to zapotřebí²⁶) vypracovat a doložit k žádosti o odnětí či omezení rekultivační plán v případě dočasného záboru, tedy jak v případě odnětí, tak i omezení, je nutné v rámci interpretace tohoto ustanovení dospět k závěru, že jak jeho podmínky, tak i povinnosti uvedené v § 4 vyhlášky musí být dodržovány. Z § 13 odst. 3 písm. c) LesZ, který výslovně uvádí: „po ukončení záboru pozemku“, lze taktéž dovozovat, že ukončením záboru se rozumí uplynutí doby, na kterou bylo dočasné omezení či odnětí rozhodnutím orgánu státní správy lesů vydáno.

VI. Ekonomické nástroje

Prostředkem směřujícím k ochraně pudy určené k PFL jsou ekonomické nástroje ukládané v souvislosti s odnímáním pozemků určených k PFL. Základním ekonomickým nástrojem je poplatek, který je povinen uhradit žadatel o odnětí. Očividným nedostatkem právní úpravy je nevybíráání poplatků za omezení a absence stanovení poplatku za odejmutí jiných pozemků než lesních, které jsou však pozemky určenými k PFL, jelikož § 16 odst. 2

LesZ ani jeho příloha neobsahují takové určení, resp. výpočet.

Poplatek stanoví orgán státní správy lesů v rozhodnutí dle § 13 odst. 1 LesZ, tj. v rozhodnutí o příslušném odnětí, resp. omezení, přičemž v případě lesu prospěšných staveb²⁷ se poplatek nevybírá.

Poplatek za trvalé odnětí se platí jednorázově do 30 dnů ode dne nabytí právní moci rozhodnutí o odnětí a poplatek za dočasné odnětí se platí každoročně podle sazby stanovené pro první poplatek, a to vždy nejpozději do konce kalendářního roku, v němž odnětí trvá.

Konsekvenčním ekonomickým nástrojem jsou sankce, které nastupují v případě řádného neuhrazení poplatku. Dle § 18 odst. 3 LesZ pokud nebyl poplatek zaplacen v plné výši nejpozději v den jeho splatnosti, je žadatel povinen zaplatit za každý den prodlení penále ve výši 0,1 % z nezaplacené částky, a to počínaje dnem následujícím po dni splatnosti až do dne zaplacení včetně.²⁸

VII. Další požadavky na stavební činnosti v režimu zákona o lesích

Základní požadavky na stavební činnost v režimu zákona o lesích je možné rozdělit do dvou skupin – povinnosti spojené s pozemky určenými k PFL a povinnosti spojené s prováděním prací na pozemcích, které byly již odňaty či omezeny.

Ustanovení § 20 LesZ formuluje obecné zákazy, dle nichž se v lesích mimo jiné zakazuje: rušit klid a ticho, provádět terénní úpravy, narušovat půdní kryt, budovat chodníky, stavět oplocení a jiné objekty, těžit stromy a keře nebo je poškozovat, jezdit a stát s motorovými vozidly, kouřit, rozdělovat nebo udržovat otevřené ohně, odhazovat hořící nebo doutnající předměty, znečišťovat les odpady a odpadky, přičemž poslední dvě povinnosti se vztahují též na oprávněného uživatele lesa (vlastník, nájemce či jiný oprávněný uživatel). A proto osoby, které realizují stavební činnost na pozemcích, které byly omezeny nebo odňaty z PFL, musí dbát, aby nedocházelo k těmto zakázaným činnostem na pozemcích z PFL odňaty nebyly a které oprávněně neuvžívají. Navíc i přes to, že vlastník lesa může z některých zakáz [§ 20 odst. 1 písm. a) až k) LesZ] povolit výjimku, pokud by prostřednictvím realizace takové výjimky měla být porušena práva jiných vlastníků lesa, rozhoduje o takových povoleních na základě podané žádosti orgán státní správy lesů. Stavebníci proto musí respektovat práva jiných uživatelů a vlastníků lesů a nerealizovat obecně zakázané činnosti vymezené výše, pokud neobdrží povolení těchto vlastníků, případně orgánu státní správy lesů, jak je výše uvedeno.

25) Ustanovení § 1 písm. h) vyhlášky č. 77/1996 Sb., která stanoví další povinnosti, které musí investor plnit při realizaci rekultivace dočasných pozemků, stanoví jako náležitost žádosti o dočasné odnětí, resp. omezení předložení plánu rekultivace, pouze pokud je nezbytný. Skutečnost, kdy nezbytný je a kdy není, lesní zákon ani tato vyhláška však nestanoví. Opětovně je dán prostor pro správní uvažování, které by mělo vycházet z toho, zda je odnětím, resp. omezením pudy dotčena natolik, že je rekultivace nevyhnutelná.

26) Dito.

27) Taxativní výčet těchto staveb je následující: stavby sloužící hospodářem v lese, objekty a zařízení potřebné pro čištění odpadních vod, objekty a zařízení potřebné pro jímání a výrobu pitné vody.

28) Výši takto vypočteného penále sdělí orgán státní správy lesů žadateli platebním výměrem. Proti platebnímu výměru se může žadatel odvolat do 30 dnů od jeho doručení.

I přes to, že bude stavebník oprávněným uživatelem lesa, je nadále povinen při realizaci svých činností dodržovat obecné požadavky ochrany, jako např. a) nečinit práce, které by znamenaly ohrožení nebo poškození lesů, jakož i objektů a zařízení sloužících hospodaření v lese (§ 11 odst. 1 LesZ), b) provádět těžební práce takovým způsobem, který minimalizuje negativní dopady na lesní ekosystém v daném prostředí (§ 33 odst. 5 LesZ), či c) realizovat lesní dopravu, tj. přibližování, uskladnění a odvoz dříví tak, aby nedocházelo k nepřiměřenému poškození lesa a ostatních pozemků (§ 34 odst. 1 LesZ).

Zákon o lesích dále obsahuje v § 13 odst. 3 katalog podmínek, které musí dodržovat každý narušitel půdy určené k PFL. Při stavební činnosti jsou tak předně všichni povinni provádět jednotlivé práce tak, aby:

1. na pozemcích a lesních porostech docházelo k co nejmenším škodám a k odstranění případných škod činit bezprostředně potřebná opatření,
2. docházelo k ukládání odklízovaných hmot ve vytěžených prostorech, a není-li to možné nebo hospodářsky odůvodněné, ukládat je především na neplodných plochách nebo na nelesních pozemcích k tomu určených,
3. byly průběžně vytvářeny předpoklady pro následnou rekultivaci uvolněných ploch; po ukončení záboru pozemku pro jiné účely neprodleně provádět rekultivaci dotčených pozemků tak, aby mohly být vráceny PFL,
4. byly používány vhodné technické prostředky, technologie a biologicky odbouratelné hydraulické kapaliny a činit účinná opatření k zabránění úniku látek poškozujících les a přírodní prostředí,²⁹
5. při provádění geologického a hydrogeologického průzkumu byly dodržovány výše ad 1 až 4 uvedená pravidla včetně povinností stanovených v § 13 odst. 2 LesZ, o nichž bylo pojednáno výše.³⁰

VIII. Závěrečné resumé

Problematika několika nejednoznačných termínů využívaných v zákoně o lesích v rámci formulování podmínek event. stavebních činností (stavby pro rekreaci, veřejný zájem, lhůty pro provádění rekultivací) a neujasnění některých právních nástrojů ve stavebním zákoně (např. otázka přezkumu souhlasů s ohlášením) vnáší nejistotu do právních vztahů investorů, kteří mají záměr realizovat stavby v dotčeném záběru zákona o lesích. Jelikož se nadále rozmáhá výstavba objektů v rozumné dojezdové blízkosti aglomerací, avšak z požadavků investorů v těsné blízkosti lesů, lze očekávat nárůst požadavků na ujasnění výše uvedených pojmů a pravidel. I přes tyto nedostatky lze v rozhodovací činnosti Nejvyššího správního soudu vyzorovat jednotící tendence, které snad časem povedou k jednoznačné interpretaci prozatím nepřesných formulací zákona o lesích.

29) Formulování tohoto požadavku je nedostatečné, jelikož ani lesní zákon, ani jeho prováděcí předpisy neupravují vlastnosti takových kapalin, čili ustanovení je velice obtížně vymahatelné.

30) Pokud tato činnost nevyžaduje vydání rozhodnutí podle lesního zákona, jsou investoři taktéž povinni oznámit tuto činnost předem orgánu státní správy lesů prvního stupně a předložit písemný souhlas vlastníka lesa.

Nucená práce z pohledu ústavního, mezinárodního a trestního práva

JUDr. PhDr. Petr Mlsna, Ph.D.

Doc. JUDr. Tomáš Gřivna, Ph.D., Praha*

Na podzim roku 2010 se v ČR začaly objevovat úvahy o tom, že odsouzené osoby by bylo možné, s ohledem na úsporu veřejných prostředků, využívat při stavbě silnic a jiných činnostech, které jsou obvykle realizovány organizačními složkami státu skrze veřejné zakázky. Článek se v návaznosti na rozvrhnutou debatu pokouší odpovědět na otázku, nakolik je možné v ČR podle stávající právní úpravy umožnit zaměstnávání odsouzených osob a zda lze odsouzeným uložit povinnost vykonávat práce různého druhu, a to bez ohledu na právní postavení zaměstnavatele.

I. Ústavněprávní rámec nucené práce

Myšlenka zaměstnávání odsouzených osob na nejrůznějších stavbách je na první pohled lákavá, nieméně při podrobnějším pohledu velmi nebezpečná, což osvědčuje ústavněprávní a mezinárodněprávní pohled, jakož i filozofický kontext, který nelze opomenout. Základním nepřekročitelným ústavním pravidlem, jímž je celá úvaha o zaměstnávání odsouzených limitována, je čl. 9 Listiny základních práv a svobod, který stanoví, že nikdo nesmí být podroben nuceným pracím nebo službám.¹ Právní úprava v Listině je promítnutím historického vývoje souvisejícího se zákazem otroctví, který je definován v čl. 1 odst. 1 Úmluvy o otroctví takto: „*Otroctví jest stav nebo poměr osoby, nad níž se vykonávají některé nebo všechny složky práva vlastnického.*“²

Listina z obecného zákazu nucené práce nebo služeb v čl. 9 odst. 1 stanoví taxativní výjimky obsažené v odst. 2, na jejichž základě lze uložit práce odsouzeným osobám ve výkonu trestu odnětí svobody nebo osobám vykonávajícím jiný trest, kterým je nahrazován trest odnětí svobody. Tato výjimka neobsahuje materiální znak, který by spočíval v nezbytnosti souhlasu odsouzené osoby ve výkonu trestu odnětí svobody s výkonem určitého druhu práce. Pokud jde o další podmínky související s uplatňováním výjimek čl. 9 odst. 2 Listiny, pak samotný čl. 9 konkrétní meze pro uplatňování taxativních

* Petr Mlsna působí na Fakultě sociálních věd UK v Praze; Tomáš Gřivna působí na Panevropské vysoké škole.

Tento článek vznikl v rámci výzkumného záměru MSM 21620801 „Kvantitativní a kvalitativní proměny právního řádu na počátku 3. tisíciletí – kořeny, východiska, perspektivy“.

1) Článek 9 Listiny: „(1) Nikdo nesmí být podroben nuceným pracím nebo službám.“

(2) Ustanovení odstavce 1 se nevztahuje na:

a) práce ukládané podle zákona osobám ve výkonu trestu odnětí svobody nebo osobám vykonávajícím jiný trest nahrazující trest odnětí svobody;

b) vojenskou službu nebo jinou službu stanovenou zákonem na místo povinné vojenské služby;

c) službu vyžadovanou na základě zákona v případě živelních pohrom, nebezpečí, nebo jiného nebezpečí, které ohrožuje životy, zdraví nebo značné majetkové hodnoty;

d) jednání uložené zákonem pro ochranu života, zdraví nebo práv druhých.“

2) Úmluva o otroctví byla vyhlášena v Československu pod č. 165/1960 Sb.